

Jolanta Kucharska
Instytut Sztuki PAN
Warszawa

JAN BUŁHAK — INWENTARYZATOR WILNA

Fotografie wileńskie Jana Bułhaka kojarzą się nam przede wszystkim z nastrojowymi widokami miasta, jego architektury i mieszkańców, utrwalonymi na kliszach w sposób malarski.

Niewiele osób zdaje sobie sprawę z tego, że zachowały się inne zdjęcia wileńskiego mistrza obiektywu — typowo dokumentacyjne, wykonywane na zamówienie konkretnych instytucji miejskich.

Kiedy penetrowałam archiwa oraz biblioteki polskie i litewskie, a przede wszystkim opracowywałam zbiory fotografii kresowych w Archiwum Dokumentacji Fotograficznej i Rysunków Pomiarowych Instytutu Sztuki PAN w Warszawie, zetknęłam się z dużą liczbą wileńskich zdjęć inwentaryzacyjnych, wykonanych w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Są to przede wszystkim negatywy i pozytywy, pochodzące ze zbioru dawnego Urzędu Konserwatorskiego w Wilnie, przekazane w początku lat trzydziestych do Centralnego Biura Inwentaryzacji Zabytków przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Zespół ten liczy kilkaset pozytywów i oryginalnych, szklanych negatywów (głównie w formacie 13 × 18 cm).

Opisy negatywów oraz niektórych odbitek nie zawierają nazwiska autora ani też daty wykonania konkretnego zdjęcia. Jednak moje kilkuletnie obcowanie z fotografią kresową pozwoliło mi przypisać autorstwo znacznej części tych prac Janowi Bułhakowi.

Najstarszy zespół fotografii, dokumentujący zabytki starego Wilna, wykonany przez niego w latach 1912—15 dla Zarządu Miasta Wilna, szczęśliwie przetrwał do naszych czasów w bardzo dobrym stanie i znajduje się na Litwie. Przechowywany jest w zbiorach dawnej Biblioteki Publicznej im. Wróblewskich, a obecnie Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie¹. Kolekcja ta, składająca się z piętnastu albumów, zawierała pierwotnie 462 fotografie (z tego 48 zdjęć zaginęło), po 30 lub 33 sztuki w pojedynczym woluminie. Każdy tom